

การศึกษาวิเคราะห์บทบาททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย ไทยพวน และไทยเขมร
ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายสุวิทย์ เจียสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๔๖

ISBN 974-17-3598-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒7 ก.ย. 2548

I21223603

AN ANALYTICAL STUDY OF THAM KHWAN TEXTS AND RITUALS OF THE THAI, PHUAN AND
KHMER ETHNIC GROUPS IN CHANGWAT CHACHOENGSAO

Mr. Suwit Jiensuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

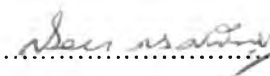
Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3598-7

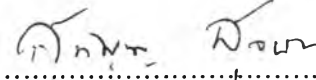
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาวิเคราะห์บทบาททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย
 ไทยพวน และไทยเขมร ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
โดย นายสุวิทย์ เขียวสุวรรณ
สาขาวิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุกัญญา สุขฉายา

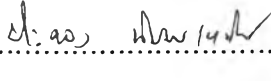
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยดำเนินการ
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง

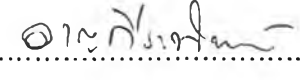
..... คณะบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศรัทิต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สุกัญญา สุขฉายา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประคอง นิมมานเหมินท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา กีระนันท์)

สุวิทย์ เจียรสุวรรณ : การศึกษาวิเคราะห์บททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย
ไทยพวน และไทยเขมร ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา (AN ANALYTICAL STUDY OF THAM
KHWAN TEXTS AND RITUALS OF THE THAI, PHUAN AND KHMER ETHNIC
GROUPS IN CHANGWAT CHACHOENGSAO) อ.ที่ปรึกษา: รศ. สุกัญญา สุขฉายา,
๖๖๕ หน้า ISBN ๙๗๔-๑๗-๓๕๙๘-๗

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมและศึกษาเปรียบเทียบบททำขวัญ และบทบาทและ
การดำรงอยู่ของพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย ไทยพวน และไทยเขมร ที่อำเภอพนมสารคาม และอำเภอรสาสวาสย์
จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่ตำบลเมืองเก่า ตำบลหนองยาว และตำบลดงน้อย และบริเวณ
พื้นที่ใกล้เคียง

จากการรวบรวม ผู้วิจัยพบว่าประเพณีการทำขวัญที่เคยปฏิบัติมาในอดีตของกลุ่มคนไทย ไทยพวน
และไทยเขมร แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับชีวิต พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม และ
พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับเรือน ทุกพิธีจะมีบททำขวัญประกอบ

จากการศึกษาเปรียบเทียบบททำขวัญทั้งสำนวนมุขปาฐะและลายลักษณ์ของคนไทย ๒๔ สำนวน
คนไทยพวน ๓๑ สำนวน และคนไทยเขมร ๒๙ สำนวน พบว่าทั้ง ๓ กลุ่มชน ใช้บททำขวัญภาษาไทยเป็น
ส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่มคนไทยพวนที่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาพวน และยังพบว่าบททำขวัญที่เกี่ยวกับชีวิตมี
โครงสร้างหลักร่วมกัน ๓ ส่วน แบ่งเป็น บทนำ ได้แก่ บทบูชาพระรัตนตรัยและบทชุมนุมเทวดา บทดำเนินเรื่อง
ได้แก่ บทสอนและบทเรียกขวัญ และบทจบนิยมใช้บทให้พร

ผู้วิจัยพบว่า พิธีทำขวัญที่ยังคงปฏิบัติในปัจจุบันอยู่ทั้ง ๓ กลุ่มชน มี ๒ ประเภท คือ พิธีทำขวัญที่
เกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ พิธีทำขวัญนาค พิธีทำขวัญทิดสีกใหม่ และพิธีทำขวัญบ่าวสาว และพิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับ
การเกษตรกรรม ได้แก่ พิธีทำขวัญข้าว

แต่ละกลุ่มชนต่างมีประเพณีการทำขวัญที่แสดงให้เห็นบทบาทในการสร้างความสามัคคีในชุมชน และ
รักษาวัฒนธรรมของกลุ่มตน ขณะเดียวกันก็พบว่าหมอขวัญไทยพวนและไทยเขมรก็รับบททำขวัญและ
พิธีทำขวัญบางส่วนจากหมอขวัญไทยมาปรับใช้ ประเพณีการทำขวัญจึงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมความ
สัมพันธ์ของชนทั้ง ๓ กลุ่ม ให้มีความกลมกลืนกัน นอกจากนี้ยังมีบทบาทให้กำลังใจและความอบอุ่นใจ ส่งสอน
ศีลธรรมและจริยธรรม ควบคุมสังคม และให้ความเพลิดเพลินอีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของประเพณีการทำขวัญมี ๖ ประการ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องขวัญ ค่านิยม
เรื่องระบบอาวุโสและความกตัญญู จำนวนหมอขวัญ ภาษาในบททำขวัญ พิธีกรรมที่เชื่อต่อการทำขวัญ สภาพ
ชุมชนและขนาดชุมชน

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....
สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....
ปีการศึกษา.....๒๕๔๖.....
ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

สุวิทย์ เจียรสุวรรณ
สุกัญญา สุขฉายา

4280215022 : MAJOR THAI

KEY WORD : THAM KHWAN TEXTS / THAM KHWAN RITUALS / THAI / PHUAN / KHMER/ CHANGWAT CHACHOENSAO

SUWIT JIENSUWAN : AN ANALYTICAL STUDY OF THAM KHWAN TEXTS AND RITUALS OF THE THAI, PHUAN AND KHMER ETHNIC GROUPS IN CHANGWAT CHACHOENSAO. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUKANYA SUJACHAYA. 665 pp. ISBN 974-17-3598-7

This thesis aims at collecting and comparing the Tham Khwan texts and analyzing the role and the persistence of the Tham Khwan rituals of the Thai, Phuan and Khmer ethnic groups at Phanomsarakham District and Rajasarn District in Chachoengsao Province.

The research finding suggests that the Tham Khwan rituals in the past of the Thai, Phuan and Khmer could be categorized into 3 types: the rites of passage, agricultural rites and rites concerning household spirits. In the past, the Tham Khwan texts always accompanied the Tham Khwan rituals.

The researcher collected both the oral and written versions of the Tham Khwan texts: 24 versions from the Thai, 31 versions from the Phuan, and 29 versions from the Khmer. It is found that all the 3 ethnic groups use Thai language in the Tham Khwan texts but the Phuan also use Phuan language. It is also found that all the Tham Khwan texts for the rites of passage tend to have the same structure, starting with the Homage of the Three Gems, the Invitation of the Deities, then, the Calling of the souls and ending with the Blessing.

Nowadays, the rituals that still function in the village context are only the rites of passage and the agriculture rites. Three kind of the rites of passage are found: Tham Khwan Nak (the step before ordaining as monk), Tham Khwan Tid Suk Mai (the step right after derobing) and Tham Khwan Bao Sao (for the marrying couple). As for the agricultural rite, what is left today is the Tham Khwan Khao (Calling the soul of the Rice Goddess).

Each group uses the Tham Khwan ritual to harmonize its members in the village and also to conserve its ethnic culture. At the same time, the Khmer and Phuan Moh Khwan (the ritual specialist) would borrow and adapt the Tham Khwan texts from Thai Moh Khwan. This then reflects the relationship between different ethnic groups. The Tham Khwan rituals also have the roles in giving moral support, teaching morals and ethics, acting as social control and also entertaining.

There are 6 factors determining the persistence of the Tham Khwan rituals, i.e., the beliefs in Khwan, the values of gratitude and respecting seniority, the number of Moh Khwan in the villages, the language used in the Tham Khwan texts, certain traditions rendering the Tham Khwan rituals, the size and the characteristics of the villages.

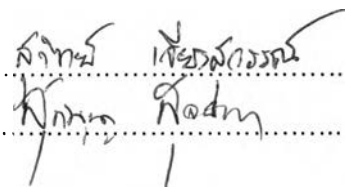
Department.....Thai.....

Field of study....Thai.....

Academic year.....2003.....

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากความเมตตากรุณาอย่างยิ่งของ รศ.สุกัญญา สุขฉายา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ "ครู" ผู้ให้ความรู้และคำแนะนำด้าน คติชนวิทยาอันมีค่าซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย อีกทั้งเป็น "ครู" ผู้เอาใจใส่ สอบถามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสมบูรณ์ และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยทุกด้าน อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของครูยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.ดร.สุจิตรา จงสถิตยวิวัฒนา รศ.ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ และผศ.อารดา กิระนันท์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขและ ให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านคณบดีคณะอักษรศาสตร์และคณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษา และน้อมรำลึกถึงพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่านที่ ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนช่วยเหลือผู้วิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณวิภา หอมศิริ และคุณมาลี สังข์จ้อย เจ้าหน้าที่งานบริการการศึกษา คณะอักษรศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านคำแนะนำและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการทำ วิทยานิพนธ์มาด้วยดีตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของครูธงชัย อรุณโรจน์ ที่ช่วยเหลือด้านข้อมูล เนื้อหาอาหารและที่พักแก่ผู้วิจัย อีกทั้งดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยเหมือนลูกคนหนึ่ง ทำให้ผู้วิจัยรู้สึก ประทับใจ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณหมอขวัญและชาวไทย ไทยพวน และไทยเขมรทุกท่านที่ต้อนรับและ เอ็นดูผู้วิจัยเหมือนเป็นลูกหลาน เลี้ยงดูผู้วิจัยจนอ้วนพีในทุก ๆ งานที่ได้ไปสังเวยกรรมและมีส่วนร่วมในพิธี และให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่องานวิจัยยิ่ง ผู้วิจัยถือว่าท่านทั้งหลายเป็น "ครู" ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ พี่นง ๆ และน้อง ๆ ที่ช่วยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือผู้วิจัย มาโดยตลอด

ท้ายสุด ขอกราบขอบพระคุณและน้อมรำลึกพระคุณของพ่อและแม่ไว้เหนือเกล้า เพราะ เป็นผู้ให้กำลังใจ ปลอบโยน คำแนะนำ และมอบความรักความอบอุ่น จนเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัย มีกำลังใจและเพียรพยายามจนจบการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	พ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
สมมติฐานของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
ข้อตกลงเบื้องต้น	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒. สภาพทั่วไปของท้องถิ่นและกลุ่มชน	๑๒
จังหวัดฉะเชิงเทรา	๑๒
ก. ประวัติความเป็นมา	๑๒
ข. สภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา	๑๓
อำเภอพนมสารคาม	๑๔
ก. ประวัติความเป็นมา	๑๔
ข. สภาพทั่วไปของอำเภอพนมสารคาม	๑๕
ตำบลหนองยาว	๑๘
สภาพทั่วไปของตำบลหนองยาว	๑๘
ตำบลเมืองเก่า	๑๙
สภาพทั่วไปของตำบลเมืองเก่า	๑๙
อำเภอราชสาส์น	๒๐
ก. ประวัติความเป็นมา	๒๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ข. สภาพทั่วไปของอำเภอรราชศาสตร์	๒๑
ตำบลดงน้อย	๒๓
สภาพทั่วไปของตำบลดงน้อย	๒๓
กลุ่มชนในอำเภอนมสารคาม และอำเภอรราชศาสตร์	๒๖
กลุ่มคนไทย	๒๙
ก. ประวัติความเป็นมา	๒๙
ข. ภาษา	๒๙
ค. ประเพณี	๒๙
๑. ประเพณีในรอบปี	๒๙
๒. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต	๓๕
๒.๑ ประเพณีการเกิด	๓๕
๒.๒ ประเพณีการโกนจุก	๓๖
๒.๓ ประเพณีการบวช	๓๗
๒.๔ ประเพณีการแต่งงาน	๓๗
๒.๕ ประเพณีการตาย	๓๗
ง. ความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อ	๓๙
จ. เพลงพื้นบ้าน	๔๐
กลุ่มคนไทยพวน	๔๑
ก. ประวัติความเป็นมา	๔๑
ข. ภาษา	๔๓
ค. ประเพณีพิธีกรรม	๔๓
๑. ประเพณีในรอบปี	๔๓
๒. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต	๕๐
๒.๑ ประเพณีการเกิด	๕๐
๒.๒ ประเพณีการโกนจุก	๕๑
๒.๓ ประเพณีการบวช	๕๒
๒.๔ ประเพณีการแต่งงาน (กินดอง)	๕๓
๒.๕ ประเพณีการตาย	๕๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๒.๖ พิธีกรรมลำผีฟ้า.....	๕๓
๓. พิธีขึ้นเฮือนใหม่.....	๕๔
ง. ความเชื่อ.....	๕๕
๑. ความเชื่อเรื่องผีปอบตา.....	๕๕
๒. ความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อ.....	๕๖
๓. ความเชื่อเรื่องแม่กะได.....	๕๖
จ. เพลงพื้นบ้าน.....	๕๗
กลุ่มคนไทยเขมร.....	๕๗
ก. ประวัติความเป็นมา.....	๕๗
ข. ภาษา.....	๕๙
ค. ประเพณีพิธีกรรม.....	๖๐
๑. ประเพณีในรอบปี.....	๖๐
๒. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต.....	๖๗
๒.๑ ประเพณีการเกิด.....	๖๗
๒.๒ ประเพณีการโกนจุก (ก้อดกะปอย).....	๖๘
๒.๓ ประเพณีการบวช.....	๖๘
๒.๔ ประเพณีการแต่งงาน (กา).....	๖๙
๒.๕ ประเพณีการตาย.....	๖๙
๒.๖ พิธีกรรมรักษาโรค (โຈລມ້ວດ).....	๗๐
๓. ประเพณีเช่นผีปอบตายาย (แซนจะตุ้ม).....	๗๐
ง. ความเชื่อ.....	๗๑
๑. ความเชื่อเรื่องผีปอบตายาย.....	๗๑
๒. ความเชื่อเรื่องท้าวกรุงพาลี.....	๗๓
จ. เพลงพื้นบ้าน.....	๗๔
๓. บททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย.....	๗๙
แนวคิดเรื่อง "ขวัญ" ของคนไทย.....	๗๙
พิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย.....	๘๐
๑. พิธีทำขวัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิต.....	๘๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๑.๑ พิธีทำขวัญนาค	๘๐
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๘๑
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๘๑
ค. เครื่องประกอบพิธี	๘๑
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๘๗
จ. บททำขวัญ	๙๘
โครงสร้างบททำขวัญนาค	๙๘
๑) โครงสร้างบททำขวัญนาคสำนวนมุขปาฐะ	๙๘
๒) โครงสร้างบททำขวัญนาคสำนวนลายลักษณ์	๑๐๗
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๑๙
๑.๒ พิธีทำขวัญติดสีกใหม่	๑๒๓
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๒๓
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๒๓
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๒๓
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๒๔
จ. บททำขวัญ	๑๒๔
โครงสร้างบททำขวัญติดสีกใหม่สำนวนมุขปาฐะ	๑๒๔
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๒๔
๑.๓ พิธีทำขวัญบ่าวสาว	๑๒๔
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๒๔
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๒๗
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๒๘
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๓๐
จ. บททำขวัญ	๑๓๒
โครงสร้างบททำขวัญบ่าวสาว	๑๓๒
๑) โครงสร้างบททำขวัญบ่าวสาว	
สำนวนมุขปาฐะ	๑๓๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๒) โครงสร้างบททำขวัญนางสาว	
สำนวนลายลักษณ์	๑๓๕
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๓๕
๒. พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม	๑๓๗
๒.๑ พิธีทำขวัญวัวควาย	๑๓๗
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๓๗
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๓๗
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๓๗
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๓๗
จ. บททำขวัญ	๑๓๗
โครงสร้างบททำขวัญวัวควาย	๑๓๘
๑) โครงสร้างบททำขวัญวัวควาย	
สำนวนมุขปาฐะ	๑๓๘
๒) โครงสร้างบททำขวัญวัวควาย	
สำนวนลายลักษณ์	๑๓๘
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๔๐
๒.๒ พิธีทำขวัญเกวียน	๑๔๐
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๔๐
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๔๐
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๔๐
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๔๑
จ. บททำขวัญ	๑๔๑
โครงสร้างบททำขวัญเกวียนสำนวนมุขปาฐะ	๑๔๑
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๔๑
๒.๓ พิธีทำขวัญข้าว	๑๔๑
๒.๓.๑ พิธีทำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๑๔๑
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๔๑
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๔๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๔๒
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๔๓
จ. บททำขวัญ	๑๔๕
โครงสร้างบททำขวัญข้าว	
ตอนข้าวตั้งท้อง	๑๔๕
๑) โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอน	
ข้าวตั้งท้องสำนวนมุขปาฐะ	๑๔๕
๒) โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอน	
ข้าวตั้งท้องสำนวนลายลักษณ์	๑๔๗
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี ..	๑๔๘
๒.๓.๒ พิธีทำขวัญข้าวตอนเก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลาน ...	๑๔๘
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๔๘
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๔๙
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๔๙
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๔๙
จ. บททำขวัญ	๑๔๙
โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอน	
เก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลาน	
สำนวนมุขปาฐะ	๑๔๙
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี ..	๑๔๙
๒.๓.๓ พิธีทำขวัญข้าวตอนขนข้าวขึ้นยุ้ง	๑๔๙
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๔๙
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๕๐
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๕๐
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๕๐
จ. บททำขวัญ	๑๕๐
โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอนขน	
ข้าวขึ้นยุ้งสำนวนมุขปาฐะ	๑๕๐

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี ...	๑๕๐
๓. พิธีทำขวัญเสา	๑๕๑
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๕๑
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๕๒
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๕๒
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๕๓
จ. บททำขวัญ	๑๕๓
โครงสร้างบททำขวัญเสา	๑๕๓
๑) โครงสร้างบททำขวัญเสาสำนวนมุขปาฐะ	๑๕๓
๒) โครงสร้างบททำขวัญเสาสำนวนลายลักษณ์	๑๕๕
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๖๑
๔. บทสู่ขวัญและพิธีสู่ขวัญของกลุ่มคนไทยพวน	๑๖๓
แนวคิดเรื่อง "ขวัญ" ของคนไทยพวน	๑๖๓
พิธีสู่ขวัญของกลุ่มคนไทยพวน	๑๖๓
๑. พิธีสู่ขวัญที่เกี่ยวกับชีวิต	๑๖๓
๑.๑ พิธีสู่ขวัญภาค	๑๖๔
๑.๑.๑ พิธีสู่ขวัญภาคแบบธรรมเนียมไทยพวน	๑๖๔
ผสมกับธรรมเนียมไทย	๑๖๔
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๖๔
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๖๕
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๖๕
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๖๗
จ. บทสู่ขวัญ	๑๗๑
โครงสร้างบทสู่ขวัญภาค	
สำนวนมุขปาฐะ (ภาษาพวน)	๑๗๑
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี ..	๑๗๖
๑.๑.๒ พิธีสู่ขวัญแบบธรรมเนียมไทย	๑๗๗
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๗๗

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๗๘
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๗๘
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๘๐
จ. บทสู่วัณ	๑๘๓
โครงสร้างบทสู่วัณภาค	
สำนวนมุขปาฐะ (ภาษาไทย)	๑๘๓
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี ..	๑๘๕
๑.๑.๓ พิธีสู่วัณในพิธีเทศน์สอนนาค.....	๑๘๖
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๘๖
ข. ขั้นตอนในการประกอบพิธี	๑๘๗
๑.๒ พิธีสู่วัณติดสีกใหม่	๑๘๘
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๘๘
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๘๙
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๘๙
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๘๙
จ. บทสู่วัณ	๑๙๐
โครงสร้างบทสู่วัณติดสีกใหม่	๑๙๐
๑) โครงสร้างบทสู่วัณติดสีกใหม่	
สำนวนมุขปาฐะ	๑๙๐
๒) โครงสร้างบทสู่วัณติดสีกใหม่	
สำนวนลายลักษณ์	๑๙๒
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๑๙๕
๑.๓ พิธีสู่วัณป่าวสาว	๑๙๕
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๑๙๕
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๑๙๕
ค. เครื่องประกอบพิธี	๑๙๖
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๑๙๗
จ. บทสู่วัณ	๒๐๐

บทที่

สารบัญ (ต่อ)

โครงสร้างบทสุขบัญญัติบ่าวสาว	๒๐๑
๑) โครงสร้างบทสุขบัญญัติบ่าวสาว	
สำนวนมุขปาฐะ (ภาษาพวน)	๒๐๑
๒) โครงสร้างบทสุขบัญญัติบ่าวสาว	
สำนวนมุขปาฐะ (ภาษาไทย)	๒๐๓
๓) โครงสร้างบทสุขบัญญัติบ่าวสาว	
สำนวนมลายลักษณะ (ภาษาพวน)	๒๐๖
๔) โครงสร้างบทสุขบัญญัติบ่าวสาว	
สำนวนมลายลักษณะ(ภาษาไทย)	๒๐๙
บทพายเหล้า	๒๐๙
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๑๑
๑.๔ พิธีสุขบัญญัติคนป่วย	๒๑๓
๑.๔.๑ พิธีสุขบัญญัติคนป่วยที่เป็นเด็กเล็ก	๒๑๓
๑.๔.๑.๑ รูปแบบที่ ๑	๒๑๓
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๑๓
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๑๔
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๑๔
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๑๔
จ. บทสุขบัญญัติ	๒๑๔
โครงสร้างบทสุขบัญญัติคนป่วย	
ที่เป็นเด็กเล็กรูปแบบที่ ๑	
สำนวนมุขปาฐะ	๒๑๔
จ. ข้อห้ามและความเชื่อ	
ที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๑๕
๑.๔.๑.๒ รูปแบบที่ ๒	๒๑๕
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๑๕
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๑๕
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๑๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ง.	ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๑๖
จ.	บทสวดวิญ	๒๑๖
	โครงสร้างบทสวดวิญคนป่วย	
	ที่เป็นเด็กเล็กรูปแบบที่ ๒	
	สำนวนมุขปาฐะ	๒๑๖
๑.๔.๒	พิธีสวดวิญคนป่วยที่เป็นเด็กโตขึ้นไป	๒๑๖
ก.	โอกาสในการประกอบพิธี	๒๑๖
ข.	ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๑๗
ค.	เครื่องประกอบพิธี	๒๑๗
ง.	ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๑๗
จ.	บทสวดวิญ	๒๑๗
ฉ.	ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๒๑๗
๒.	พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม	๒๑๙
๒.๑	พิธีสวดวิญวัวควาย	๒๑๙
ก.	โอกาสในการประกอบพิธี	๒๑๙
ข.	ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๑๙
ค.	เครื่องประกอบพิธี	๒๑๙
ง.	ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๒๐
จ.	บทสวดวิญ	๒๒๐
	โครงสร้างบทสวดวิญวัวควาย	๒๒๐
	๑) โครงสร้างบทสวดวิญวัวควาย	
	ที่ใช้ผู้หญิงเป็นผู้ประกอบพิธี	๒๒๐
	๒) โครงสร้างบทสวดวิญวัวควาย	
	ที่ใช้หมอพรเป็นผู้ประกอบพิธี	๒๒๑
	ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๒๒
๒.๒	พิธีสวดวิญเกวียน	๒๒๒
ก.	โอกาสในการประกอบพิธี	๒๒๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๒๒
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๒๓
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๒๓
จ. บทสวดวิญญู	๒๒๓
โครงสร้างบทสวดวิญญูเกวียน	๒๒๔
๑) โครงสร้างบทสวดวิญญูเกวียน	
ที่ใช้ผู้หญิงเป็นผู้ประกอบพิธี	๒๒๔
๒) โครงสร้างบทสวดวิญญูเกวียน	
ที่ใช้หมอปอเป็นผู้ประกอบพิธี	๒๒๔
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๒๖
๒.๓ พิธีสวดวิญญูข้าว	๒๒๖
๒.๓.๑ พิธีสวดวิญญูข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๒๒๗
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๒๗
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๒๘
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๒๘
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๒๘
จ. บทสวดวิญญู	๒๒๙
โครงสร้างบทสวดวิญญูข้าวตอน	
ข้าวตั้งท้องสำนวนมุขปาฐะ	๒๒๙
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๓๐
๒.๓.๒ พิธีสวดวิญญูข้าวตอนเก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลาน	๒๓๐
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๓๐
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๓๑
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๓๑
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๓๑
จ. บทสวดวิญญู	๒๓๒

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	โครงสร้างบทสุขุวิญข้าวตอน	
	เก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลาน	๒๓๒
	๑) โครงสร้างบทสุขุวิญข้าวตอน	
	ขนข้าวขึ้นลานในเที่ยวสุดท้าย.....	๒๓๒
	๒) โครงสร้างบทสุขุวิญข้าว	
	ตอนก่อนนวดข้าว	๒๓๓
จ.	ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๒๓๓
๒.๓.๓	พิธีสุขุวิญข้าวตอนขนข้าวขึ้นยุ้ง	๒๓๓
๒.๓.๓.๑	พิธีสุขุวิญข้าวเมื่อขนข้าวจากลาน	
	ไปเก็บไว้ที่ยังในเที่ยวสุดท้าย	๒๓๓
ก.	โอกาสในการประกอบพิธี	๒๓๓
ข.	ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๓๔
ค.	เครื่องประกอบพิธี	๒๓๔
ง.	ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๓๔
จ.	บทสุขุวิญ	๒๓๔
	โครงสร้างบทสุขุวิญข้าวเมื่อ	
	ขนข้าวจากลานไปเก็บไว้ที่ยัง	
	ในเที่ยวสุดท้าย	๒๓๔
จ.	ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๒๓๕
๒.๓.๓.๒	พิธีสุขุวิญข้าวเมื่อขนข้าว	
	เข้ายุ้งหมดแล้ว	๒๓๕
ก.	โอกาสในการประกอบพิธี	๒๓๕
ข.	ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๓๖
ค.	เครื่องประกอบพิธี	๒๓๖
ง.	ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๓๖
จ.	บทสุขุวิญ	๒๓๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	โครงสร้างบทสู่วัดเมื่อ	
	ชนชาวเข้ายุ่งหมดแล้ว	๒๓๗
	๑) โครงสร้างบทสู่วัดชาวที่	
	ให้ผู้หญิงเป็นผู้ประกอบพิธี ...	๒๓๗
	๒) โครงสร้างบทสู่วัดชาวที่	
	ให้หมอปอเป็นผู้ประกอบพิธี ..	๒๓๗
	๖. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๒๓๙
๕.	บททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทยเขมร	๒๔๑
	แนวคิดเรื่อง “ขวัญ” ของคนไทยเขมร	๒๔๑
	พิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทยเขมร	๒๔๒
	๑. พิธีทำขวัญที่เกี่ยวกับชีวิต	๒๔๒
	๑.๑ พิธีทำขวัญจุก	๒๔๒
	ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๔๒
	ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๔๔
	ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๔๔
	ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๕๐
	จ. บททำขวัญ	๒๕๙
	โครงสร้างบททำขวัญจุก	๒๕๙
	๑) โครงสร้างบททำขวัญจุกสำนวนมุขปาฐะ	๒๕๙
	๒) โครงสร้างบททำขวัญจุกสำนวนลายลักษณ์	๒๖๔
	ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๒๗๐
	๑.๒ พิธีทำขวัญนาค	๒๗๕
	ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๗๕
	ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๗๕
	ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๗๖
	ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๗๖
	จ. บททำขวัญ	๒๗๙

บทที่

สารบัญ (ต่อ)

โครงสร้างบททำวัญนาคสำนวนมุขปาฐะ	๒๘๐
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๘๐
๑.๓ พิธีทำวัญทิดสีกใหม่	๒๘๑
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๘๒
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๒๘๒
ค. เครื่องประกอบพิธี	๒๘๒
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๒๘๓
จ. บททำวัญ	๒๘๓
โครงสร้างบททำวัญทิดสีกใหม่สำนวนมุขปาฐะ	๒๘๔
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๒๘๕
๑.๔ พิธีทำวัญบ่าวสาว	๒๘๕
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๒๘๕
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๐๐
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๐๐
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๐๒
จ. บททำวัญ	๓๐๗
โครงสร้างบททำวัญบ่าวสาว	๓๐๘
๑) โครงสร้างบททำวัญบ่าวสาว	
สำนวนมุขปาฐะ	๓๐๘
๒) โครงสร้างบททำวัญบ่าวสาว	
สำนวนลายลักษณ์	๓๑๑
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๓๑๑
๑.๕ พิธีทำวัญคนป่วยในพิธีโจษมัด	๓๑๓
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๑๓
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๑๗
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๑๗
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๑๘
จ. ข้อห้ามและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธี	๓๑๘

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๒. พิธีทำขวัญที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม	๓๑๘
๒.๑ พิธีทำขวัญวัวควาย	๓๑๘
๒.๑.๑ พิธีทำขวัญวัวควายเมื่อได้ควายตัวใหม่มา	๓๑๘
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๑๘
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๑๙
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๑๙
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๑๙
จ. บททำขวัญ	๓๑๙
โครงสร้างบททำขวัญวัวควายเมื่อได้	
วัวควายตัวใหม่มาสำนวนมุขปาฐะ ..	๓๑๙
๒.๑.๒ พิธีทำขวัญวัวควายหลังวันสารทเขมร	๓๑๙
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๑๙
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๑๙
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๐
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๒๐
จ. บททำขวัญ	๓๒๐
โครงสร้างบททำขวัญวัวควายหลัง	
วันสารทเขมรสำนวนมุขปาฐะ	๓๒๐
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๓๒๑
๒.๒ พิธีทำขวัญเกวียน	๓๒๑
๒.๒.๑ พิธีทำขวัญเกวียนเมื่อได้เกวียนเล่มใหม่มา	๓๒๑
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๒๑
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๒๑
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๑
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๒๑
จ. บททำขวัญ	๓๒๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	โครงสร้างบททำขวัญเกวียนเมื่อได้	
	เกวียนเล่มใหม่มาสำนวนมุขปาฐะ ... ๓๒๒	
๒.๒.๒	พิธีทำขวัญเกวียนหลังวันสารทเขมร	๓๒๒
	ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๒๒
	ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๒๒
	ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๒
	ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๒๒
	จ. บททำขวัญ	๓๒๓
	โครงสร้างบททำขวัญเกวียนหลัง	
	วันสารทเขมรสำนวนมุขปาฐะ	๓๒๓
	ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวข้องกับพิธี	๓๒๓
๒.๓	พิธีทำขวัญข้าว	๓๒๓
	๒.๓.๑ พิธีทำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๓๒๔
	ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๒๔
	ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๒๔
	ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๕
	ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๒๖
	จ. บททำขวัญ	๓๒๖
	โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอน	
	ข้าวตั้งท้องสำนวนมุขปาฐะ	๓๒๖
	ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
	เกี่ยวข้องกับพิธี	๓๒๗
๒.๓.๒	พิธีทำขวัญข้าวตอนเก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลาน ... ๓๒๘	
	ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๒๘
	ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๒๘
	ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๘
	ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๒๙

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๑. บททำขวัญ	๓๒๙
โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอน	
เก็บเกี่ยวและขนข้าวขึ้นลานสีนวน	
มุขปาฐะ	๓๒๙
๒.๓.๓ พิธีทำขวัญข้าวตอนขนข้าวขึ้นยุ้ง	๓๒๙
ก. โอกาสในการประกอบพิธี	๓๒๙
ข. ผู้เข้าร่วมพิธี	๓๒๙
ค. เครื่องประกอบพิธี	๓๒๙
ง. ขั้นตอนการประกอบพิธี	๓๓๐
๑. บททำขวัญ	๓๓๐
โครงสร้างบททำขวัญข้าวตอนขน	
ข้าวขึ้นยุ้งสีนวนมุขปาฐะ	๓๓๐
ฉ. ข้อห้ามและความเชื่อที่	
เกี่ยวเนื่องกับพิธี	๓๓๐
๖. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย ไทยพวน	
และไทยเขมร ที่อำเภอพนมสารคาม และอำเภอราชสาส์น	๓๓๓
การเปรียบเทียบความเชื่อเรื่อง "ขวัญ" ของคนไทย ไทยพวน และไทยเขมร.....	๓๓๔
พิธีทำขวัญที่ยังคงถือปฏิบัติในทุกกลุ่มชน	๓๓๗
๑. การเปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญนาค	๓๓๗
ก. การเปรียบเทียบบททำขวัญนาค	๓๓๗
ข. การเปรียบเทียบพิธีทำขวัญนาค	๓๔๒
๒. การเปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญติดสีกใหม่	๓๔๙
ก. การเปรียบเทียบบททำขวัญติดสีกใหม่	๓๔๙
ข. การเปรียบเทียบพิธีทำขวัญติดสีกใหม่	๓๕๐
๓. การเปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญบ่าวสาว	๓๕๔
ก. การเปรียบเทียบบททำขวัญบ่าวสาว	๓๕๔
ข. การเปรียบเทียบพิธีทำขวัญบ่าวสาว	๓๕๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หมอชวีญ	๓๕๙
ก. หมอชวีญไทย	๓๕๙
ข. หมอชวีญไทยพวน	๓๖๐
ค. หมอชวีญไทยเขมร	๓๖๐
ง. ประเภทของหมอชวีญ	๓๖๐
จ. สถานภาพของหมอชวีญ	๓๖๑
๔. การเปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๓๖๕
ก. การเปรียบเทียบบททำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๓๖๕
ข. การเปรียบเทียบพิธีทำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๓๖๕
๕. การเปรียบเทียบบททำขวัญและพิธีทำขวัญข้าวตอนชนข้าวขึ้นยั้ง	๓๗๐
ก. การเปรียบเทียบบททำขวัญข้าวตอนชนข้าวขึ้นยั้ง	๓๗๐
ข. การเปรียบเทียบพิธีทำขวัญข้าวตอนชนข้าวขึ้นยั้ง	๓๗๐
พิธีทำขวัญที่เลิกถือปฏิบัติไปแล้วในทุกกลุ่มชน	๓๗๓
พิธีทำขวัญที่ถือปฏิบัติในบางกลุ่มชน	๓๗๓
๗. บทบาทและการดำรงอยู่ของประเพณีทำขวัญ	๓๗๘
บทบาทของประเพณีการทำขวัญในสังคมปัจจุบัน	๓๗๘
๑. บทบาทเชื่อมความสัมพันธ์ของกลุ่มชน	๓๗๘
๑.๑ ระดับครอบครัว	๓๗๘
๑.๒ ระดับภายในกลุ่มชน	๓๗๘
๑.๓ ระดับระหว่างกลุ่มชน	๓๗๙
๒. บทบาทให้กำลังใจและความอบอุ่นใจ	๓๗๙
๓. บทบาทในการสั่งสอนจริยธรรมและศีลธรรม	๓๘๐
๔. บทบาทควบคุมสังคม	๓๘๐
๕. บทบาทให้ความเพลิดเพลิน	๓๘๑
การดำรงอยู่ของประเพณีการทำขวัญในสังคมปัจจุบัน	๓๘๑
๑. ความเชื่อเรื่องขวัญ	๓๘๑
๒. ค่านิยมเรื่องระบบอาวุโสและความกตัญญู	๓๘๒
๓. จำนวนหมอชวีญ	๓๘๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๔. ภาษาในบททำขวัญ	๓๘๓
๕. พิธีกรรมที่เื้อต่อการทำขวัญ	๓๘๔
๖. สภาพชุมชนและขนาดชุมชน.....	๓๘๕
๘. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๓๘๗
รายการอ้างอิง	๓๙๑
ภาคผนวก ก.	๓๙๗
ภาคผนวก ข.	๔๘๑
ภาคผนวก ค.	๕๘๐
ประวัติผู้เขียน	๖๖๕

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑	แสดงประเพณีในรอบปีของกลุ่มคนไทย ไทยพวน และไทยเขมร ที่อำเภอพนมสารคามและอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา๗๗
ตารางที่ ๒	แสดงประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของกลุ่มคนไทย ไทยพวน และไทยเขมร ที่อำเภอพนมสารคาม และอำเภอ ราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา๗๘
ตารางที่ ๓	แสดงสถานภาพบททำขวัญและพิธีทำขวัญจำแนกตามกลุ่มชน ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๖)๓๓๒
ตารางที่ ๔	แสดงการเปรียบเทียบพิธีทำขวัญนาค.....๓๓๖
ตารางที่ ๕	แสดงการเปรียบเทียบพิธีทำขวัญติดสีกใหม่.....๓๔๘
ตารางที่ ๖	แสดงการเปรียบเทียบพิธีทำขวัญบ่าวสาว.....๓๕๓
ตารางที่ ๗	แสดงการเปรียบเทียบพิธีทำขวัญข้าวตอกข้าวตั้งท้อง.....๓๖๔
ตารางที่ ๘	แสดงการเปรียบเทียบพิธีทำขวัญข้าวตอกขนข้าวขึ้นยุ้ง.....๓๖๘

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑	แผนที่แสดงอำเภอพนมสารคาม และหมู่บ้านในตำบลหนองยาว และตำบลเมืองเก่า	๒๔
ภาพที่ ๒	แผนที่แสดงอำเภอราชสาส์น และหมู่บ้านในตำบลดงน้อย	๒๕
ภาพที่ ๓	ถ้ำนางสิบสอง (บ่อนางสิบสอง) ที่บ้านหินดาษ ตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น	๒๘
ภาพที่ ๔	รูปปูนปั้นเรื่องพระรถเมรี ตอนฤๅษีแปลงสาส์น ที่วัดจระเข้ตาย บ้านจระเข้ตาย ตำบลบางคา อำเภอราชสาส์น	๒๘
ภาพที่ ๕	นักสวดพระมาลัยขณะสวดพระมาลัย	๓๘
ภาพที่ ๖	ศาลเจ้าพ่อรักษาวพล ซึ่งอยู่ใต้ต้นไทร ที่บ้านต้นตาลในตำบลหนองยาว	๓๙
ภาพที่ ๗	คนไทยพวกร่วมทำบุญกลางบ้านพร้อมกับกระทงสะเดาะเคราะห์	๔๖
ภาพที่ ๘	ภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงขบวนแห่เด็กที่ไว้ผมจุกที่วัดเมืองกาย	๕๒
ภาพที่ ๙	ศาลปู่ตา ซึ่งอยู่ใต้ต้นส้มโฮง (ต้นอุโลก) ที่บ้านหนองปาดอง ในตำบลหนองยาว	๕๕
ภาพที่ ๑๐	บายเบ็น	๖๓
ภาพที่ ๑๑	"ตุ๊ก" (เรือ) ที่ใช้ส่งผีปู่ย่าตายายกลับ	๖๔
ภาพที่ ๑๒	เครื่องเซ่นจะตุ้ม	๗๑
ภาพที่ ๑๓	ศาลตาพรมยายเต็น ที่บ้านต้นนา ในตำบลหนองยาว	๗๓
ภาพที่ ๑๔	โปรยข้าวตอกไปยังกบาลหลังจากกล่าวเชิญท้าวกรุงพาลี มากินเครื่องเซ่น	๗๔
ภาพที่ ๑๕	กบาล	๗๔
ภาพที่ ๑๖	บายศรีหลักที่คลุมด้วยผ้าคลุมบายศรี	๘๓
ภาพที่ ๑๗	บายศรีทรงกลีบมะเฟือง	๘๕
ภาพที่ ๑๘	เครื่องประกอบพิธีทำขวัญนาค (คนไทย)	๘๖
ภาพที่ ๑๙	แม่ลูกหลังนาคเพื่อเรียกขวัญให้กลับมาในพิธีทำขวัญนาคหมู่	๘๘
ภาพที่ ๒๐	ผู้ร่วมพิธีขณะเวียนเทียน	๙๑
ภาพที่ ๒๑	หมอขวัญป้อนควันเทียนเข้าปากนาค	๙๓
ภาพที่ ๒๒	หมอขวัญตักขวัญใส่ในลูกมะพร้าวอ่อน	๙๔
ภาพที่ ๒๓	หมอขวัญทำพิธีเสี้ยมเชื้อ	๙๖
ภาพที่ ๒๔	นาคมอบห่อผ้าคลุมบายศรีให้พ่อแม่	๙๗

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ ๒๕	ตะลุ่มชั้นหมากเอกและชั้นหมากโท	๑๒๖
ภาพที่ ๒๖	พิธีโรยธั่วโรยงา	๑๒๗
ภาพที่ ๒๗	เครื่องเช่นควาหวานในตะลุ่มชั้นหมากเอกและชั้นหมากโท	๑๒๙
ภาพที่ ๒๘	คู่บ่าวสาวทำท่า "ไหว้ ๓ ท่า"	๑๓๑
ภาพที่ ๒๙	ชะลอมที่ผูกกับกิ่งไม้ที่ปักอยู่ริมน้ำ	๑๔๓
ภาพที่ ๓๐	ผู้ประกอบพิธีกำลังวนด้ายสายสิญจน์เพื่อเรียกขวัญของ แม่โศสพให้กลับมา	๑๔๔
ภาพที่ ๓๑	เครื่องประกอบพิธีสู่ขวัญภาค (คนไทยพวน)	๑๖๖
ภาพที่ ๓๒	พิธีเสียบแม่มือในพิธีสู่ขวัญภาคของคนไทยพวน	๑๖๙
ภาพที่ ๓๓	นาคมอบบายศรีให้พ่อแม่	๑๗๐
ภาพที่ ๓๔	บายศรี ชั้นของกลุ่มคนไทยพวน	๑๗๙
ภาพที่ ๓๕	พระสงฆ์ขณะเทศน์สอนนาค	๑๘๗
ภาพที่ ๓๖	พาขวัญแต่ละใบของคู่บ่าวสาว	๑๙๖
ภาพที่ ๓๗	หมอขวัญขณะกล่าวสู่ขวัญบ่าวสาว	๑๙๗
ภาพที่ ๓๘	หมอขวัญพรมเหล้ามงคลใส่มือคู่บ่าวสาว	๑๙๘
ภาพที่ ๓๙	หมอขวัญป้อนน้ำมะพร้าวอ่อนให้คู่บ่าวสาว	๑๙๙
ภาพที่ ๔๐	บายปะลิ่ง ที่มีกระบองเพชรวางพาด	๒๔๕
ภาพที่ ๔๑	บายปะลิ่ง ที่พับใบตองเป็นนมแมวคล้ายบายศรีปากชาม	๒๔๖
ภาพที่ ๔๒	บายศรี ชั้น	๒๔๗
ภาพที่ ๔๓	เด็กที่ไว้ผมจุกประนมมือพร้อมกับถือกระบองเพชรขณะหมอขวัญ กล่าวทำขวัญ	๒๔๙
ภาพที่ ๔๔	มงกิวลจองได (การผูกข้อมือ)	๒๕๓
ภาพที่ ๔๕	แม่ลูกหลังลูกเพื่อเรียกขวัญให้กลับมา	๒๕๔
ภาพที่ ๔๖	หมอขวัญป้อนควินเทียนเข้าปากเด็ก	๒๕๗
ภาพที่ ๔๗	เด็กที่ไว้ผมจุกมอบห่อผ้าคลุมบายศรีให้พ่อแม่	๒๕๘
ภาพที่ ๔๘	หมอขวัญมอบบายปะลิ่งให้นาค	๒๗๗
ภาพที่ ๔๙	ปะกาสะลา (พุ่มดอกหมาก)	๒๙๗
ภาพที่ ๕๐	สะแปะปะกาสะลา (ไหว้ ๓ ท่า)	๒๙๘

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ ๕๑	บายปะลิ่ง เบียนดาสะลา และรวงขมโกนกะมอม	๓๐๑
ภาพที่ ๕๒	ขณะหมอลำขลุ่ยกล่าวทำขวัญบ่าวสาว	๓๐๔
ภาพที่ ๕๓	หมอลำขลุ่ยป้อนควั่นเทียนให้คู่บ่าวสาว	๓๐๕
ภาพที่ ๕๔	หมอลำขลุ่ยนำท่า “ไหว้ ๓ ท่า” ตามแบบธรรมเนียมไทยมาปรับใช้	๓๐๖
ภาพที่ ๕๕	เครื่องประกอบพิธีใจมั่วด	๓๑๔
ภาพที่ ๕๖	มั่วด (แม่่มด) ขณะรักษาคนป่วย	๓๑๕
ภาพที่ ๕๗	คณะนักดนตรีในพิธีใจมั่วด	๓๑๗
ภาพที่ ๕๘	เครื่องประกอบพิธีทำขวัญข้าวตอนข้าวตั้งท้อง	๓๒๕